

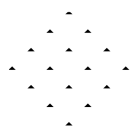
Unia w Horodle - Tekst polski

W imię Pańskie, amen.

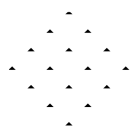
Na wieczną rzecz pamiątkę. Obowiązkiem naszym jest używać zbawiennego kruża z duchowym pokarmem tym, którym panując, w doczesnych pożytkach pomagamy; czyniąc zadość ich potrzebom cielesnym, powinniśmy również podawać, ile naszej możliwości starczy, pomoc do zbawienia; niech się nie zdaje, że starając się tylko o pożytki doczesne, zaniedbujemy największego szczęścia; niech nie doznamy zatracenia tam, gdzie darów błogosławieństwa i nagrody wiecznej czekamy, niech nie będziemy pozbawieni pożądanego uznania i wszelkich pożytków z pracy naszej. Należy pilnie uważać, abyśmy, dając ludziom cielesne dobrodziejstwa, rozmyślali i nad tym, jak byśmy mogli dać i niebieskie pokarmy, i wskazać drogę wiecznej szczęśliwości temu, komu udzielamy na tym świecie obfitości w rzeczach przemijających, by mogli i tutaj doznać pomocy naszej szczodroblowości i jednocześnie dostąpić, w wykonaniu naszych wskazówek, przyszej chwały w Zbawicielu świata. Przeto my, Władysław¹, z Bożej łaski król polski, pan i dziedzic ziem krakowskiej, sandomierskiej, sieradzkiej, łeczyckiej, kujawskiej, najwyższy książę litewski, Pomorza i Rusi itd., i Aleksander, czyli Witold², wielki książę litewski, pan i dziedzic ziem ruskich itd., oznajmujemy brzmieniem niniejszego wszystkim, komu należy, obecnym i przyszłym, którzy wiadomość o niniejszym mieć będą. Szczodrobliwą dłonią zlewając łaski na podległe naszemu panowaniu ziemie litewskie i ich mieszkańców, usiłowaliśmy zawsze stan i warunki ich bytu ulepszyć; gorąco pragnęliśmy utwierdzić i ugruntować ich na zawsze w wierze przyjętej, aby Najwyższy, za którego zrządzeniem a przez nasze staranie otrzymali światło wiary, wzmocnił ich łaską swoją ku chwale i czci imienia swego i pomnożeniu swej wiary katolickiej. Jak dawniej zasilaliśmy ich często darami szczodroty naszej, tak obecnie chcemy duchowymi łaskami ich ożywić, a prawem i pracą tym pewniej ich ująć. Przeto, aby się w stałości swej wiary lepiej ćwiczyli i z cnoty w cnotę wzrastali, zdejmujemy z nich jarzmo niewoli, którym dotąd byli skrupowani i związani, i z wrodzonej nam szczodroblivosti, brzmieniem niniejszego nadajemy i darujemy im łaski, wolności, swobody i przywileje, które zwykle katolikom się dają, podług treści niżej pisanych artykułów.

¹ Władysław Jagiełło (ok. 1351-1434) – król Polski i najwyższy książę litewski. W 1386 roku przyjął chrzest i zawarł małżeństwo z władczynią Polski Jadwigą Andegaweńską. Mariaż ten zapoczątkował trwający do końca XVIII stulecia związek Polski i Litwy. 15 lipca 1410 roku wojska dowodzone przez Jagiełłę stoczyły pod Grunwaldem zwycięską bitwę z Krzyżakami. W wyniku tego starcia wzmocniła się pozycja Polski wśród państw środkowowschodniej Europy, zmalało zaś znaczenie Zakonu Krzyżackiego.

² Witold (ok. 1351-1434) – wielki książę litewski, brat stryjeczny Władysława Jagiełły, na chrzcie przyjął imię Aleksander. Toczył walki z Jagiełłą o władzę na Litwie, wchodząc w porozumienie z Zakonem Krzyżackim. Klęska planów ekspansji wschodniej zmusiła go do porozumienia z Jagiełłą i Polską. Efektem porozumienia było uzyskanie przez niego władzy na Litwie z tytułem dożywotniego wielkiego księcia i sojusz z Polską przeciwko Krzyżakom.

[1] A naprzód, aczkolwiek w owym czasie, gdy po przyjęciu, z natchnieniem Ducha Św., światła wiary katolickiej dostąpiliśmy Korony Królestwa Polskiego, już wtedy dla pomnożenia chrześcijańskiej wiary oraz dla dobra i pożytku ziem naszych litewskich, takowe razem z ziemiami i państwami im podległymi i z nimi połączonymi, rzeczonemu Królestwu naszemu Polskiemu przywłaszczyliśmy, wcielili, połączyli, zjednoczyli, przydali, sprzymierzyli, z jednomyślną wolą naszą i zgodą braci naszych, oraz ze zgodą i przyzwoleniem wszystkich panów, szlachty, wielmożów i bojarów ziemi litewskiej; wszakże chcąc ziemie owe litewskie przed wrogimi najazdami i zdradami Krzyżaków i ich sprzymierzeńców oraz innych nieprzyjaciół (którzy ziemie litewskie i Królestwo Polskie starają się zburzyć i knują ich zniszczenie) w większym bezpieczeństwie i obronie postawić oraz zapewnić im wieczny pożytek, ziemie te – które zawsze pełną władzą i wszelkim prawem dotąd posiadaliśmy i posiadamy od przodków naszych i porządkiem urodzenia naszego, jako prawy pan – z wolą i zgodą panów, szlachty i bojarów, rzeczonemu Królestwu Polskiemu powtórnie znowu wcielamy, do wnętrzości kładziemy, przywłaszczamy, złączamy, przyłączamy, sprzymierzamy i na wieki przywiązujemy. Stanowimy jednocześnie, aby takowe, ze wszystkimi swoimi księstwami, ziemiami, własnościami, ze wszystkim prawem, na wieczne czasy nieodwołalnie i nierozzerwalnie z Koroną Królestwa Polskiego były złączone. [2] Wszystkie kościoły ziem litewskich, katedralne, kolegiaty, parafialne i zakonne, wileński i inne, tak założone i zbudowane, jak założyć i zbudować się mające, mocą niniejszego pisma, zgodnie z obyczajem Królestwa Polskiego, zachowamy we wszystkich ich wolnościach, przywilejach, egzempcjach i zwyczajach powszechnych. [3] Panowie, szlachta i bojarowie ziem naszych litewskich mają, na równi z panami i szlachtą Królestwa Polskiego, używać i korzystać ze wszystkich udzielonych im przez nas nadań i przywilejów, o ile są katolikami i poddanymi Kościoła rzymskiego oraz mają nadane klejnoty herbowe.

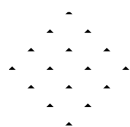
[4] Przerzeczeni panowie i szlachta mają dzierżyć dobra swoje ojczyste jednakowym prawem, jak panowie Królestwa Polskiego swoje dzierżą; nadania nasze, na które listy wieczyste otrzymają, w ten sam sposób dzierżyć będą i mieć wolną możność sprzedawania ich, zamieniania, darowania i obracania na swój użytek; wszakże za osobnym przyzwoleniem naszym, tak iż sprzedaże te, zamiany lub darowizny mają być uskuteczniane przed nami lub urzędnikami naszymi, podług obyczaju Królestwa Polskiego. [5] Po śmierci ojca dzieci nie mają być pozbawione dóbr dziedzicznych, lecz mają je ze swymi następcami dzierżyć, jak panowie i szlachta Królestwa Polskiego dzierżą i na swój dowolny użytek obracają.

[6] Mogą również wyznaczać żonom swoim opawę na dobrach i wsiach, które dziedzicznie po rodzicach albo na mocy wieczystego nadania naszego posiadają lub posiadać będą, jak się to czyni w Królestwie Polskim.

[7] Panowie i szlachta ziem litewskich będą mogli łączyć córki, siostry, krewne i powinowate swe i dawać je w małżeństwo podług swego upodobania i stosownie do dawnego zwyczaju Królestwa Polskiego, lecz tylko mężom wyznania katolickiego.

[8] Nadanie powyższych swobód nie przeszkadza jednakże, że panowie są obowiązani do budowania zamków, do wypraw wojennych i do płacenia podatków, podług dawnego zwyczaju.

[9] Zastrzegamy szczególnie, że panowie i szlachta ziem litewskich mają zachować wierność i powinna stałość chrześcijańską nam, Władysławowi, królowi polskiemu, i Aleksandrowi, czyli Witoldowi, wielkiemu księciu litewskiemu, i następcom naszym, według tego, jak panowie i szlachta Królestwa Polskiego zachowują je swoim królom; na co ci panowie, bojarowie i wielmoże litewscy złożyli już nam przysięgę, jak to widać z listów, które sobie z panami Królestwa Polskiego wzajemnie wydali.

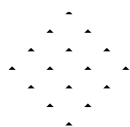

[10] W równej mierze zobowiązują się pod przysięgą i pod utratą dóbr swoich, że żadnym książętom, panom lub jakiegokolwiek innego stanu ludziom, nieprzyjaciołom Królestwa Polskiego, rady i pomocy dawać i udzielać nie będą, lecz przeciwnie, takowych, jako nieprzyjaciół ziemi i państw litewskich, wszelkimi siłami ścigać będą; i nikomu żadnych hołdów składać nie będą, tylko nam i następcom naszym, jak to rzeczeni panowie i szlachta za siebie i za swych potomków pod przysięgą nas zapewnili. [11] Ustanowione będą na wieczne czasy dygnitarstwa, krzesła i urzędy, podług tych, które są w Królestwie Polskim, mianowicie, wojewoda i kasztelan w Wilnie, w Trokach i w innych miejscowościach, podług uznania i woli naszej. [12] Dygnitarzami zaś tymi mają być tylko tacy, którzy są katolickiej wiary i podlegli świętemu rzymskiemu Kościołowi; również i wszelkie urzędy ziemskie dożywotnie, jak kasztelanie i inne, mają być nadawane tylko mężom chrześcijańskiej (katolickiej) wiary, i tacy tylko mają być do rady naszej dopuszczeni i w niej zasiadać, gdy będzie się toczyła narada o dobro publiczne; albowiem częstokroć różność wyznania wywołuje niezgodę umysłów, a stąd i rozgłaszanie tajemnych narad.

[13] Wszyscy ci, którym tego rodzaju przywileje i wolności się nadają, nigdy nas, Władysława, króla polskiego, i Aleksandra Witolda, wielkiego księcia litewskiego, póki żyć będziemy, i następców naszych, przez nas lub przez tychże następców naszych ustanowionych królów polskich i wielkich książąt litewskich, nie opuszczą ani nie odstąpią, lecz pod wiarą, cześcią i przysięgą wiernie i stale przy nas i następcach naszych, na wieczne czasy i na zawsze, stać będą z życzliwością, radą i pomocą.

[14] Po śmierci Aleksandra, czyli Witolda, obecnego wielkiego księcia litewskiego, panowie i szlachta litewscy nikogo innego nie wezmą ani wybiorą na wielkiego księcia i pana Litwy, lecz tylko tego, kogo król polski lub jego następcy, z radą prałatów¹ i panów polskich i litewskich, wybiorą i ustanowią. Nawzajem, gdyby król polski zszedł bez dzieci i prawnych następców, prałaci, panowie i szlachta Królestwa Polskiego nie powinni sobie obierać króla i pana bez wiedzy i zgody naszej, tj. wielkiego księcia Aleksandra, oraz panów i szlachty ziem litewskich, stosownie do brzmienia treści poprzednich umów.

¹ Tu: dostojnicy kościelni.

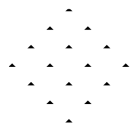

[15] Z powyższych wolności, przywilejów i łask ci tylko z panów i szlachty ziem litewskich korzystać mają, którym są nadane herby i klejnoty szlachty Królestwa Polskiego i którzy są chrześcijańskiej wiary, podlegli rzymskiemu Kościołowi, nie zaś schizmatycy lub inni niewierni.

[16] Wszystkie listy¹, jakie Królestwu Polskiemu i ziemiom litewskim przed siedmiu lub ośmiu laty oraz potem albo podczas koronacji naszej nadaliśmy, brzmieniem niniejszego potwierdzamy, pochwalamy i mocą wieczną im nadajemy, uważając takowe za wpisane do obecnego przywileju. [17] W szczególności to jeszcze dodajemy, iż rzeczeni panowie i szlachta Królestwa Polskiego i ziem litewskich będą odprawiali sejmy i zjazdy, kiedy tego będzie potrzeba, w Lublinie albo w Parczowie lub w innych miejscach dogodnych, za zgodą i wolą naszą, dla potrzeb i pożytku tegoż Królestwa Polskiego i ziem litewskich.

[18] My, Aleksander, czyli Witold, za zgodą najjaśniejszego pana Władysława, króla polskiego, brata naszego najmilszego, wybieramy do herbów i klejnotów szlachty polskiej niżej wymienioną szlachtę ziem naszych litewskich, którą szlachta polska, razem ze wszystkimi, którzy z ich rodu pochodzą, do wspólnego braterstwa i powinowactwa przyjęła. A naprzód szlachta herbu Leliwa przyjęła Monwida wojewodę wileńskiego, Zadora – Jawna wojewodę trockiego, Jastrzębiec, czyli Łazanki albo Bolesty, zwane Nagora, Niemira; Trąbki Hostyka, Topory Butryma, Łabędź, czyli Skrzyńscy, Goligunta, Poraje Mikołaja Bylimina, Dębno Korejwę, Odrowąż Wyszegierda, Wadowicz Piotra Mondigierda, Dryja Mikołaja Tawtigierda, Habdaniec Jana Gasztolda, Półkoza, Wołczka, Kulwę, Gryfy Butowta, Szreniawa Jadata, Pobodzy, Kalona, Grzymała Jana Rymowidowicza, Zaremba Ginejta Koncewicza, Pierzchała Daukszę, Nowina Mikołaja Bojnara, Działosza Wołczka, Rokutowicza, Kopacz Getowta, Rola Dangel, Syrokomla Jakuba Mingajła, Kot Morski Wojsznara, Wilkolewicz, Powął Jerzego Sangawa, Pomian Saka, Doliwa Naczka, Starża, Twerbuta, Dołęga Mostwilda, Bogoria Stanisława Wyszygina, Janina Wojszyna, Danejkowicza, Bychawa Monstolda, Świnka Andrzeja Dewknetowicza, Kolda, Minimunda, Sesnikowicza, Sulima Bodywiła, Nałęcz Koczana, Łodzia Mikusza, Jelitowie Gierbuda, Korczak Czuppę, Biała Wojdyła Kuszałowicza, Węzyk Koczana Sukowicza, Ciołek Jana Ejwilda, Godziemba Stanisława Butowtowicza, Osmorog czyli Gerałt Syrucioń z Reszkini itd. Tych zaś herbów, klejnotów, zawołań wymienieni szlachta, wielmoże i bojarowie ziem litewskich odtąd na przyszłość, na wieczne czasy, wszędzie mają używać i posiadać, jak zwykła ich używać i posiadać szlachta Królestwa Polskiego.

¹ Tu: przywileje.

Aby zaś wszystko powyższe większą moc powzięło, kazaliśmy niniejsze pismo pieczęciami naszymi utwierdzić. Obecnymi byli, zgodzili się i pochwalili powyższe [...]. Działo się w mieście Horodle nad rzeką Bugiem, na sejmie walnym, w dzień 2 października roku Pańskiego 1413. Dan przez ręce najczcigodniejszego w Chrystusie ojca księdza Wojciecha¹, biskupa krakowskiego, najwyższego Królestwa Polskiego kanclerza, nam szczerze miłego. Pisane ręką Ciołka, kanonika sandomierskiego, sekretarza naszego.

Historia ustroju i prawa w Polsce do 1772/1795. Wybór źródeł, oprac. S. Godek, M. Wilczek-Karczewska, Warszawa 2006, s. 38–42 (usunięto listę świadków).

¹ Wojciech Jastrzębiec (ok.1362-1436) – biskup krakowski, późniejszy arcybiskup gnieźnieński i prymas Polski.